VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kestävä kehitys ja ilmiöpohjainen budjetointi TAE 2022

Johanna von Knorring ja Piia Pekola / Budjettiosasto
15.10.2021
Tulevaisuusvaliokunta

Ilmiöpohjainen budjetointi hallitusohjelmassa

1. Ilmiöpohjaista budjetointia ja erityisesti kestävän kehityksen budjetointia kehitetään valtiovarainministeriön julkaiseman työryhmäraportin esitysten pohjalta.
2. Hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa.
3. Hallitus sitoutuu arvioimaan päätösten lapsivaikutuksia, edistämään lapsibudjetointia, lasten hyvinvoinnin tietopohjan vahvistamista sekä lasten ja nuorten osallisuutta.

Kestävän kehityksen budjetointi vuoden 2022 talousarvioesityksessä

- Pääluokkaperusteluihin sisältyy erillinen teksti kestävästä kehityksestä kullakin hallinnonalalla, jossa tuodaan esille määrärahojen kytköksiä kestävään kehitykseen.
- Talousarvioesityksen yleisperusteluihin sisältyy kestävän kehityksen luku 6., joka keskittyy erityisesti hallituksen hiilineutraaliustavoitteeseen.
- Luvussa tarkastellaan sekä määrärahoja että veroja, jotka edistävät hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.
- Koottu määrärahat, jotka edistävät hiilineutraaliuus tavoitetta ja ryhmitelty ne hallitusohjelman strategisten kokonaisuuksien perusteella.
- Tunnistetuilla määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta, vähennetään päästöjä, edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. Määrärahat kohdentuvat etenkin TEM, MMM, LVM, YM sekä UM hallinnonaloille.
- Vuoden 2022 talousarvioesitykseen on jatkokehitetty osuutta koskien verojärjestelmän ympäristöperusteisuutta.

Hiilineutraali Suomi, keskeiset toimenpiteet, milj. euroa

Hiilineutraali Suomi, keskeiset toimenpiteet, milj. euroa

	2021 budjetoitu	2022 esitys
3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi	722	849
3.2 Suomi kokoaan suurempi maailmalla	371	277
3.4 Elinvoimainen Suomi	242	264
3.4.1 Liikenneverkon kehittäminen ja ylläpitäminen	306	253
3.4.2 Maatalous	586	616
Yhteensä	2 227	2 259

Määrärahoista

- TAE 2022 hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä n. 2,3 mrd. eurolla, hieman enemmän kuin budjetoitu vuodelle 2021. Kasvu edelliseen vuoteen verrattuna aiheutuu pitkälti Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta.
- Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi -kokonaisuuden osalta kasvu 127 milj. euroa vuodesta 2021, energiatukeen kohdistettavien määrärahojen nousun seurauksena.
- Elinvoimainen Suomi -kokonaisuuden määrärahat nousevat 21 milj. eurolla, mm. hiilineutraaliuus TKI rahoitus kasvu taustalla
- Suomi kokoaan suurempi maailmalla -kokonaisuuden määrärahat alenevat 94 milj. eurolla, johtuen mm. hallituksen kertaluonteisten tulevaisuusinvestointien päättymisestä.
- Liikenneverkon kehittämiseen ja ylläpitämiseen kohdennettavat määrärahat pienenevät 53 milj. eurolla eräiden isojen raidehankkeiden valtionavustusten poistumisella ja ajoituksella.
- Maatalouden osalta kestävää kehitystä edistävien määrärahojen arvioidaan nousevan n. 30 milj. eurolla, aiheutuen maaseudun kehittämisohjelman maksatusten kasvusta sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikan määrärahojen kasvusta.

Lapsibudjetointi

Lapsibudjetoinnin kehittäminen

- Valtioneuvoston kanslia asetti lapsibudjetointia koskevan työryhmän ajalle 28.12.2020-31.5.2021
- Tehtävänä oli mm.
  - Valmistella konkreettinen esitys siitä, miten lapsistrategian lapsibudjetointiosio otetaan käyttöön valtion talousarvioprosessissa
    - pilotointi v. 2022 TAE:ssa ja vakiinnuttaminen v. 2023 TAE:ssa
  - Tehdä jatkotyötä varten ehdotus siitä, miten valtio voi edistää lapsiin kohdistuvien menojen kokonaisuuden saamista näkyväksi kunta-hyvinvointialue- valtio –kokonaisuudessa sekä kannustaa eri toimenpidevaihtoehtojen lapsivaikutusten arviointiin tukemaan valtioneuvoston, hyvinvointialueiden ja kuntien päätöksentekoa 1.1.2023 jälkeen
- Työryhmä järjesti sidosryhmille neljä kuulemistilaisuutta

Lapsibudjetointia kehittäneen työryhmän ehdotukset

- Työryhmän ehdotukset ovat seuraavat:
  - 1) Lapsibudjetointia pilotoidaan valtion v. 2022 talousarvioesityksessä työryhmän ehdottaman mallin mukaisesti
  - 2) Lapsivaikutusten arviointi toteutetaan laajana näkökulmana hallituskausittain, osana lapsistrategian toimeenpanoa
  - 3) Kuntien ja hv-alueiden lapsiin ja nuoriin kohdistamien määrärahojen (ns. toteumatietojen) seurantaa ja raportointia kehitetään eri ministeriöiden ja keskeisten virastojen kanssa yhteistyössä, erillisessä hankkeessa sote-uudistuksen jälkeen
  - 4) Kuntien ja hv-alueiden oma lapsibudjetointityö toteutetaan vapaaehtoisuuden pohjalta, hyvinvointialueiden perustamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuun siirtymisen jälkeen

Lapsibudjetoinnin pilotointi v. 2022 TAE:ssa (1/3)

- TAE 2022 yleisperusteluihin koottiin ensimmäistä kertaa lapsibudjetointia koskeva yhteenvetotarkastelu
  - Tarkastelu vakiinnutetaan osaksi valtion talousarvioesitystä vuodesta 2023 lähtien
- Lähtökohtana ns. budjetista-budjettiin -kuvaus eli kuvataan TA 2020, TA 2021 ja TAE 2022 –tiedot
- Tarkastelu kohdistuu välittömästi alle 18-v. lapsiin sekä selkeästi perheisiin kohdistuviin valtion talousarvion menoihin
  - Lisäksi erityistarkastelu yhdenvertaisten mahdollisuuksien varmistamiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten tukemiseen
  - Osiossa myös verotusta koskeva tarkastelu

Lapsibudjetoinnin pilotointi v. 2022 TAE:ssa (2/3)

- Tarkastelussa huomioidaan välittömästi lapsiin kohdistuvat ja heille osoitettavat lakisääteiset ja harkinnanvaraiset menot sekä menot, jotka selkeästi kohdistuvat lapsiperheisiin.
  - Tarkasteluun ei sisällytetä lapsi-ikäryhmään epäsuorasti tai välillisesti kohdistuvia menoja, koska ko. menoarviot eivät tosiallisesti kuvaa lapsiin kohdistuvia menopäätöksiä tai -muutoksia, eikä laskennallisesta tarkastelusta voi tehdä lapsi-ikäluokan määrärahatasoon liittyviä johtopäätöksiä.
- TAE:n määrärahat lapsi-ikäluokan palveluihin ovat lähes kokonaisuudessaan kasvatuksen ja opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden määrärahoja.
  - Etuuksien rahoitus on ensisijaisesti sosiaaliturvaan liittyviä tulonsiirtoa.
  - Merkittävä osa lasten ja nuorten palveluihin kohdistuvista määrärahoista ohjautuu kuntiin peruspalvelujen valtionosuuden kautta.

Lapsibudjetoinnin pilotointi v. 2022 TAE:ssa (3/3)

- Suoraan lapsiin tai lapsiperheisiin kohdistuvia määrärahoja on lakisääteiset ja harkinnanvaraiset toimet huomioiden yhteensä n. 7 mrd. euroa.
  - Näistä hieman alle 2,7 mrd. euroa on laskennallisesti arvioitu olevan lapsi-ikäryhmään kohdistuvaa peruspalvelujen valtionosuutta.
  - Näistä yhdenvertaisten mahdollisuuksien vahvistamiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten tukemiseen (työryhmän ehdotuksessa syrjäytymisen ehkäisy) kohdistuu 378 milj. euroa.
- Verotuksen osalta ei esitetä suoraan lapsiin tai lapsiperheisiin kohdistettuja veromuutoksia.
  - Veromuutoksiin kuitenkin sisältyy mm. esitys kotitalousvähennyksen korottamisesta, mikä tukee myös lapsiperheitä.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!